

MAGYAR SZAKIRODALMUNK

Technikai szakirodalmunk ismertetése dolgában a tavalyi Évkönyvünkben összefoglaltuk az 1903. év végeig megjelent szaktechnikai könyveket meg a folyóiratainkban megjelent ugyanilyen tárgyú cikkelyeket, értekezéseket. A vállalkozás hasznos voltára való tekintettel most folytatjuk e sorozatot, s az alábbiakban felsoroljuk ama szigorúan szaktechnikai tárgyú dolgozatokat, amelyek az 1904. évben és az 1905. év január-szeptemberi szakaszában láttak napvilágot. Mellesleg megjegyezzük, hogy Zaka Lajos és Novitzky N. László szaktársaink nagy gondnal és fáradsággal összeállított szakbibliográfiai adatgyűjteményt bocsátottak rendelkezésünkre, amely azonban legfőképpen a történelmi dolgozatokat foglalja magában. Bár mennyire szeretnők is ezt az értékes gyűjteményt közölni: az e tárgyú anyag roppant halmazata miatt más időkre kell azt halasztanunk. Amikor nagy köszönettel vesszük derék szaktársaink fáradságos munkáját, fölhasználjuk azt arra, hogy a benne foglalt s a tavalyi bibliográfiánkban föl nem említett szaktechnikai cikkekre vonatkozó adatokat belőle pótlólag kiírjuk.

Az 1904 januárjától 1905 szeptemberéig terjedő időszakban a nyomdászati technikákat tárgyaló magyar nyelvű irodalom két tekintélyes szakkönyvvel gyarapodott. Az egyik a Könyvnyomdászok Szakköre szaktanfolyamának Tanay Józseftől és Novák Lászlótól szerkesztett 1904/1905-iki „Értesítő“-je. Az összesen 160 oldalra terjedő mű különnyomat a Grafikai Szemléből, s ezért tartalmát az egyes fejezetek tárgya szerint alább közöljük. A másik szakkönyv a Wözner Ignác, Durmits Imre és Pavlovszky J. Alajos szaktársaink által 1905 szeptemberében kiadott „A betűszedés elméleti és gyakorlati kézi könyve“. 228 oldalra terjed és főképpen inas-iskolai oktatásra van szánva. Alaposan tárgyalja a betűszedés elemi szabályait és sok tekintetben sikeresen küzd meg a mesterszedés ismertetésének nehéz földatáival.

A szakfolyóiratainkban és évkönyveinkben 1904 januárjától 1905 szeptember végéig megjelent cikkekről és értekezésekről az alábbiakban számolunk be. Ugyanitt közöljük a múlt évi bibliográfiánkából kimaradt cikkelyeknek, valamint a jelen Évkönyvünkben foglalt kisebb-nagyobb értekezéseknek is a címeit.

A grafikai sokszorosító művészeteket Novák László foglalta össze szaktanfolyami előadásában (Gr. Sz. XIV. 183); a magasnyomásos eljárásokkal Nádor Lajos foglalkozott különösebben (Gr. Sz. XIV. 185); Szabó Róbert

„Fotomechanikai és különleges nyomási eljárások“ címmel néhány ilyen grafikai sokszorosító ágazatot ismertetett (M. Nyomd. XVIII. 66). — E könyvben foglaltatik: Szabó Róbertnek a sokszorosító eljárásokat összefoglaló cikke (65. old.).

A betűkről szóló régebbi irodalomban említést érdemel még Novitzky N. László egy értekezése (Nyomd. Közlönye 1885., 8—9. sz.). — A betűkről írtak újabban: Stefáni József: „Modern betűk“ (Gr. Sz. XIV. 4); Novák László: „Harc a betű körül“ (Gr. Sz. XIV. 73); ifj. Aigner Antal: „A könyvnyomató betűi“ (Gr. Sz. XIV. 210).

A betűk vonalbaállításáról írtak: Novák László (Gr. Sz. XIV. 4), Löwy Salamon (Gr. Sz. XV. 58, 85, 107) és Schopp János (M. Nyomd. XVII. 145). — „A betű és anyagának vizsgálata a szekrénybe rakás előtt“ című alapos dolgozatnak Schopp János az írója (M. Nyomd. XVIII. 68). — Ugyancsak Schopp János e könyvben a kizáró anyagunkról írt cikket (84. old.).

A betűöntésről az 1905-iki Évkönyv keretében Schopp János írt. E tárgyról szól Novák József szaktanfolyami előadása is (Gr. Sz. XV. 79). Gutenberg betűöntői technikájáról Novák László fordított cikket (Gr. Sz. XV. 179, 201). — Jelen Évkönyvünkben a betűöntésről szól Novák László cikke (33. oldal).

A mesterszedés irodalma az elmúlt hétégyed esztendőben mennyiség és minőség dolgában egyaránt hatalmas volt. 1905-iki Évkönyvünkben például a következő ilyentárgyú cikkek jelentek meg: Augenfeld Miksa: „A rajzolás szerepe a könyvnyomtatásban“; Stefáni József: „A modern stíl kialakulása a nyomdászatban“; Prüner Arnold: „A dekoratív egyenes vonal a nyomdászatban“; László Dezső: „Az újabbkori könyvnyomtatás esztétikája“; Spitz Adolf: „Egy és más a mi mindennapos munkáinkról“; Korinek József: „A szecessziós művészet és a könyvnyomtatás“; Novák László: „A könyvnyomató-ipar fejlődésének útjai“. Az Évkönyv mellékleteinek ismertetése szintén Novák László munkája. — E tárgyról szól továbbá: Weil József „A gyakorlatból“ című cikkekcskéje (Gr. Sz. XIV. 60). Novák László „A modern stílus alapelvei“ címmel Van de Veldének egy cikket fordította le (Gr. Sz. XIV. 93). Augenfeld Miksa „A könyvnyomtatás díszítő eszközei“ címmel alapos cikksorozatot írt (Gr. Sz. XIV. 140, 164, 194, 218). Ilyentárgyú ismertető és elmélkedő cikkeket írt Novák László a Szakkör kiállításai alkalmából (Gr. Sz. XIV. 113, 146, 161, 214; XV. 10, 34, 83), valamint Löwy Salamon (Gr. Sz. XV. 135). További cikkek: Propper Ernő: „Stílusok a nyomdászatban“ (Gr. Sz. XIV. 170); Lyka Károly: „A könyvnyomtatás mint iparművészet“ (Gr. Sz. XIV. 187); Butkovszky Bertalan: „A mesterszedő hivatása“ (Gr. Sz. XIV. 188) és „Mesterszedésbeli irányzatok“ (Gr. Sz. XV. 2); Löwy Salamon: „Mértani rajz a mesterszedés szolgálatában“ (Gr. Sz. XIV. 190) és „Az egyéni izlés“ (Gr. Sz. XV. 160); Radnai Mihály: „A gépmester és szedő együttműködéséről“ (M. Nyomd. XVII. 42, 63), továbbá „A különböző irányzatok“ (M. Nyomd. XVII. 77, 95, 111, 129); Mitterszky József: „Mesterszedések revíziói“ (M. Nyomd. XVII. 60); Novák József: „Gyakorlati mesterszedés“ (M. Nyomd. XVIII. 114, 131); Szabó Róbert: „Törekedjünk a szép elérésére“ (M. Nyomd. XVIII. 65). — E könyvben Augenfeld Miksa (151. old.), Novák József (113. old.), ifj. Aigner Antal (12. old.), Spitz Adolf (29. old.) és Stefáni József (31. old.) írtak e tárgynak a körébe tartozó cikkeket.

A magyaros díszítő stílusról írott értekezések közül kiválik ifj. Aigner Antalé: „Magyaros, nemzeti stílus, művészi irány“ (M. Ny. Évk. 1905). E tárgyról írt Butkovszky Bertalan (M. Ny. Évk. 1905), Radnai Mihály

(M. Nyomd. XVII. 129). — E könyvben Burgheim Károly ismerteti a magyar díszítő stílust (104. old.).

Az egyes nyomtatványfajtákról írott dolgozatok között kiválik Löwy Salamon következő című cikke: „A cégkártyák könyvnyomdai tervezése“ (M. Ny. Évk. 1905). Novák László az árjegyzékekről, cégkártyákról, levélfejekről, meghívókról, számlákról, körlevelekről és a könyvcímről írt (Gr. Sz. XIV. 75; XV. 25, 27, 77, 78, 125), Grócz Ernő a könyvszedésről (Gr. Sz. XIV. 207), Augenföld Miksa a modern könyvszedésről (Gr. Sz. XIV. 208), Darvas Adolf a táblázatszedésről (Gr. Sz. XIV. 209), Kner Izidor a zászlónyomásról (Gr. Sz. XV. 82), Löwy Salamon a hirdetés-szedésről (M. Nyomd. XVIII. 116, 133). — E könyvben Löwy Salamon a levélfejekről írt igen alapos értekezést (117. old.), Stalla Márton pedig a táblázatszedéssel foglalkozik (97. old.).

Az illusztrációk elhelyezéséről Grócz Ernő írt újabb cikket (M. Ny. Évk. 1905). A plakátokról G. A. írt (M. Ny. XVIII. 81). Fuchs Zsigmond „Művészi falragaszok a tipográfiában“ címmel értekezett e tárgyról (M. Nyomd. XVIII. 50, 66).

A magyar helyesírás kérdésével Morócz Jenő foglalkozott (M. Ny. Évk. 1905; Gr. Sz. XIV. 186). — E könyvben a régiek szedéstechnikájával kapcsolatosan Tanay József vázolja röviden a magyar helyesírás történetét (49. old.).

Az idegen szavak elválasztásáról Frank Lajos könyvének ismertetésekor Novák László írt (Gr. Sz. XIV. 97).

Nyomatató-sajtókról szóló irodalmunk összefoglalásában tavaly nem említettük meg Haraszthy F. József cikksorozatát, amely Zaka Lajos szerkesztése idején, 1886-ban jelent meg a Typographiában (21—25. sz.). — Fritzy Györgynek illyentárgyú előadását Novák László fordította le (Gr. Sz. XIV. 166, 192, 213). Fuchs Zsigmond tanfolyami előadásainak kivonata a Grafikai Szemlében jelent meg (XV. 49, 81). A Phönix-sajtóról a Magyar Nyomdászatban jelent meg rövidke cikk (XVII. 179). — E könyvben Bauer Henrik a tégelyes sajtókat foglalja össze (76. old.), Janovszky János pedig a citokrómiai gyorsajtót ismerteti röviden (149. old.). — A kirakókészülék megjavításáról Tanay József írt rövid cikket (Gr. Sz. XIV. 61). A formazáró eszközöket Novák László ismertette (Gr. Sz. XIV. 126). A szalagrendszerrel Szeniczey Mihály írt (Gr. Sz. XIV. 118). A Phönix-sajtó festékező szerkezetének megjavításáról a Magyar Nyomdászat közölt rövidke cikket (XVII. 44).

A Dux-féle önműködő ivberakó készüléket Tanay József ismertette (Gr. Sz. XV. 56). — E könyvben az ivberakókat Sarlós Lajos ismerteti (140. oldal).

A könyvnyomdai festékező hengerek egyik újabb fajtájáról, a bőrhengerekről Tanay József írt cikket (Gr. Sz. XIV. 22). — A könyvnyomdai gépek hajtásáról Novák László írt e könyvben (45. old.).

A nyomtatástechnikai cikkek a következők: Szeniczey Mihály: „Apróságok a könyvnyomdai gépteremből“ (M. Ny. Évk. 1905); Fuchs Zsigmond: „Újdonságok a nyomtatási technika köréből“ (M. Ny. Évk. 1905); Schopp János „Bécsi levele“ (M. Nyomd. XVII. 2); Unger tanár „Illusztrációk egyengetése“ című előadásának fordítása Szabó Róberttől (M. Nyomd. XVII. 24); a Milton-féle színnyomásos eljárást B. ismertette (M. Nyomd. XVII. 97); a fekete nyomásról Somos Árpád írt (M. Nyomd. XVII. 113); a klisék kellősítéséről Sz. L. (M. Nyomd. XVIII. 34). Majdhogy nem csupa nyomtatástechnikai közleményből áll a gépmesterek Janovszky János által szerkesztett Szakbizottsági Értesítőjének a tartalma. — Évkönyvünkben illyentárgyú cikket írtak: Szeniczey Mihály (109. old.), Fuchs Zsigmond (87.

old.), Horváth Alajos (129. old.) és félig-meddig Somos Arpád is (81. old.). A színes nyomtatásról szóló régebbi irodalmunkból fölemlíthető még Wessely József cikke is (Typogr. 1880., 33—34. sz.).

A nyomtatáshoz használt segédanyagokról szóló kis irodalomban kiválik Szabó Róbert cikke „A firnász készítéséről és tulajdonságairól“ (M. Ny. Évk. 1905). Novák László egyik fordított cikke a festékpuhító tinkturákról szól (Gr. Sz. XV. 178). „A festék színe“ című cikket Szabó Róbert írta (M. Nyomd. XVII. 81). A festék minőségéről is jelent meg újabban rövid cikk (M. Nyomd. XVII. 166). Schopp János egy értekezésének a címe: „Miből van a fekete nyomdafesték“ (M. Nyomd. XVIII. 82). — E könyvben Novák László a gépolajról (62. old.) írt. A régi módi festékelőállítást és kencefőzést Novitzky László ismerteti (133. old.).

„A magyar cimer a nyomdász-iparban“. Ilyen címmel Heller Ignác írt igen alapos értekezést a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1905-iki kötetében.

A papirosgyártásról a Typographia 1877-iki évfolyamában van hosszabb cikksorozat (1., 2., 3., 4., 6., 7., 42. és 43. sz.). — Újabban Salamon József tartott három kitűnő szaktanfolyami előadást a papirosról; ezek jegyzetek alapján készült rövid ismertetése a Grafikai Szemlében jelent meg (XV. 103). A papirosról szól még Gulyás Pál dr.-nak egy rövidebb cikkekcskéje is (Gr. Sz. XV. 115). Radnai Mihály pedig „A papirosismeret elméletben és gyakorlatban“ című cikket írt (M. Ny. Évk. 1905). — E könyvben (26. old.) Glück Béla a magyar papirosgyárak legkülönbjeit ismerteti.

Az alapnyomati lemezekről Novák László folytatta 1903-ban megkezdett cikksorozatát (Gr. Sz. XIII. 56, 72, 87, 113, 127, 143, 163; XIV. 2, 41, 58, 78, 96). A celluloidról Szabó Róbert írt külön cikket (M. Nyomd. XVII. 195).

A cinkklisé tartósságáról Unger tanár egy előadása nyomán Novák László fordított kicsiny cikkekcskét (Gr. Sz. XIV. 143). Ugyane cikket Szabó Róbert is lefordította (M. Nyomd. XVIII. 69). — A házi cinkografálás tekintetében igen nagy jelentőségű készüléket ismertet e könyvben (17. old.) „Mesterszedés és cinkmaratás“ címmel Novák László. E készüléknek a neve: „Rapidograph“, föltalálója pedig, illetőleg a szabadalomnak tulajdonosa Müller József, a Hornyánszky-nyomda művezetője, ki megígérte, hogy készülékét annak idején szaktanfolyamainkon is be fogja mutatni.

A szedőgépekről szóló irodalom tavalyi összefoglalásából kimaradtak: a Budaházy Tamás találmányát ismertető cikk (Typogr. 1873., 166. és 168. old.); Balázs Sándor „Kövesdy Dániel szedőgépe“ című cikke (Typogr. 1879., 21. szám); egy a Kliegl József szedőgéperől szóló cikk (Typogr. 1879., 22. szám); Novitzky N. László cikke „A vaskollegáról“ (Nyomd.-Évk. és Uti Kalauz 1899); Leitner Pálnak „Az első magyar szedőgép“ című cikke (Gutenberg-Album 23—25). — Az újabb keletű értekezések közül megemlítenők: Novák László pályadíjas dolgozata (Nyomd.-Évk. és Uti Kalauz 1905); Goldfinger Mór cikke a Monotype-ről (M. Ny. Évk. 1905); Novák László cikke ugyanerről (Gr. Sz. XIV. 114); Radnai Mihályé (Magy. Nyomd. XVII. 163); Frank Lajos különnyomatnak szánt cikksorozata (Nyomdaipar Magyarországon 1905). A szedőgép-fém hőfokáról Glück Béla írt (Gr. Sz. XV. 84); ugyanő ismertette a gépszedői munkát is (Gr. Sz. XV. 110, 137). A „Dyotype“ elnevezésű új szedőgépet Novák László ismertette a francia lapok nyomán (Gr. Sz. XV. 110). „Gépszedőknek való dolgok“ról a Deutscher Buch- und Steindruckerei nyomán a Magyar Nyomdászat közölt egyet-mást (XVIII. 37).

A stereotipálásról írtak: Novák László „Az autotipiák tömöntése“ címmel (Gr. Sz. XIV. 77). Az autoplate-et ugyanő ismertette (Gr. Sz. XV.

NÉPSZAVA

A MAGYARORSZÁGI SZOCIÁL-
DEMOKRATA PÁRT KÖZPONTI
KÖZLÖNYE ☒☒ MEGJELNIK
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
MINDEN NAP

☒ AZ ELŐFIZETÉS ÁRA: ☒

Egész évre 19.20 korona
Fél évre 9.60 korona
Negyed évre 4.80 korona
Egy óra 1.60 korona
Egyes szám ára 6 fillér

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, VII.,
KEREPESI-ÚT 32 ☒ TELEFON 54-94

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VII.,
NYÁR-UTCA 1 ☒☒ TELEFON 82-61

33). A száraz stereotípáláshoz való matricákról a Magyar Nyomdászat közölt rövidke cikket (XVII. 100). A tömöntött lemezek kezeléséről Venkovits Károly irt (M. Nyomd. XVII. 116, 131, 146).

A domború nyomtatásról Mitterszky József irt szép példával illusztrált cikket a Magyar Nyomdászok Évkönyve mult esztendei kötetében.

A Könyvnyomdászok Szakköre szaktanfolyamaival kapcsolatosan, de egyéb indító okok kapcsán is, a szakoktatásról irtak: Novák László (Gr. Sz. XIV. 17, 53, 136; XV. 51, 149, 156, 173, 198); Tanay József (Gr. Sz. XIV. 135, 159; XV. 101); Rohonczy János (Gr. Sz. XIV. 145); Stefáni József (Gr. Sz. XIV. 169); Böhm János rajzoktatási szakfőlügyelő (Gr. Sz. XIV. 217); Szeniczai Mihály (Gr. Sz. XV. 29); Mitterszky József (Gr. Sz. XV. 133); Grócz Ernő (Gr. Sz. XV. 203).

A litográfiai eljárásokat Burgheim Károly ismertette (Gr. Sz. XV. 158). A tipográfiai fénynyomást saját tapasztalatai alapján Szabó Róbert irta le (Gr. Sz. XV. 182). A rézmetszésről a Magyar Nyomdászat közölt cikket (XVIII. 5, 21). A japán fametszésről Szabó Róbert irt (Magyar Nyomd. XVIII. 17).

A tapéta-nyomás technikáját Szabó Róbert ismertette meg röviden (M. Ny. XVII. 114).

A színes fotografálás rövid történetét és annak egy legújabb módját Novák László ismertette (Gr. Sz. XIV. 40). Schopp János is foglalkozott e dologgal (M. Nyomd. XVII. 60), valamint Szabó Róbert is (M. Nyomd. XVIII. 4). — E könyvben Busay Balázs az amatőr fotografálás leg-egyszerűbb módját ismerteti (91. old.). A messzeségbe való fotografálásról Tanay József irt (Gr. Sz. XV. 111).

A vonalzó gépekről szóló s irodalmunkban eddig egyetlen cikk Novák László fordításában jelent meg (Gr. Sz. XIV. 121). Ugyane tárgyról Leitner Pál is irt rövidke cikket (M. Nyomd. XVII. 26).

E könyv már eddig felsorolt cikkein kívül érdekességüknél fogva olvasóink figyelmébe ajánljuk még a következő cikkeket: Morócz Jenő: „Egy nyomdász emlékiratai“ (22. old.), Glück Béláét a nyomda-ípar bajairól (74. old.), Hermann Károlyét az úti könyvek történetéről (131. old.) és Prüner Arnold illusztrációkkal bőven tarkított cikkét a magyar exlibrisekről (143. oldal).

Technikai szakirodalmunkat tehát immár bátran mondhatjuk viszonyainkhoz képest hatalmasnak. Az a nyomdász, aki szakismereteit ez úton is gyarapítani kívánja: bőségesen találhat most már tanulmányi anyagot a könyvnyomtatás bármelyik alágazata köréből. Sőt mi több: egyik-másik témánál a túlprodukciónak némi jelenségeit tapasztalhatjuk. Akad például olyan témánk egynéhány, amelyet többen is földolgoztak immár, anélkül, hogy annak megvilágítását egy csipetnyíval is előbbre vitték volna. Az idő azonban valószínűleg segíteni fog ezen a bajon.

Egy másik nagy baja szakirodalmunknak, hogy nem eléggé magyaros. Nem azt értjük ezen, hogy szakíróink javarésze a német lapokból átvett témákon rágódik, hanem azt a súlyos hibát, hogy jó magyar emberek, kik a maguk édes anyanyelvét gyönyörűen beszélik: egyszeriben német eszjárásúakká lesznek, németes szerkezetű mondatokat halmoznak rakásra, míhelyt csak valami szakcikk írásába fognak. Hogy mi ennek az oka, s hogy miképpen lehetne e bajon segíteni: bajos volna most firtatni. Nem is tesszük azt. Csak gyöngéd figyelmeztető akar e pár sorunk lenni, figyelmeztető arra, hogy szakíróinknak jövőre már nem csupán a tartalomra, hanem egy kicsinyt a formára is kellene ügyelniök.